

ELINA SAARINEN

Kunnat käyttävät ahkerasti hyväkseen mahdollisuutta valita alueelleen joko kunnan järjestämä tai sopimusperusteinen jätteenkuljetus.

Jätelaitosyhdistys JLY ry:n tietojen mukaan kunnan järjestämä jätteenkuljetus on voimassa noin kolmen miljoonan suomalaisen kotipaikkakunnalla. Näissä kunnissa kunta tai kunnallinen jätehuoltoyritys kilpailuttaa asukkaiden jätteenkuljetukset keskitetysti.

Sopimusperusteisen järjestelmän alueella puolestaan asuu noin kaksi miljoonaa asukasta. Näissä kunnissa asukkaat tekevät itse sopimuksen suoraan jätteenkuljetusyrityksen kanssa jätteidensä kuljettamisesta.

Lisäksi Suomessa on kuntia, joissa on niin sanottu sekajärjestelmä. Niissä kunta on paikannut sopimusperusteista kuljetusmuotoa sekajätteen aluekeräyspisteillä tai sitten kunnan osissa on käytössä eri järjestelmät kiinteistökohtaisellekin sekajätteen keräykselle. Näin on esimerkiksi Sastamalassa.

Tällaisten sekajärjestelmien alueella asuu noin 300 000 suomalaista.

Lisäksi on kolmisenkymmentä kuntaa, joiden jätehuollosta ei ole saatu kattavia tietoja.

OIKEUDESSA TAVATAAN

Jätteenkuljetusjärjestelmän valinta ja etenkin sen muutos herättää kuntalaisissa intohimoja. Ei ole harvinaista, että kuljetusjärjestelmän muutoksesta tehdyistä valtuustopäätöksistä valitetaan hallinto-oikeuteen.

Pitkien oikeusprosessien aikana epäselvyydet ja riidat jätteenkuljetusten järjestämisestä kärjistyvät, mistä aiheutuu ongelmia paitsi jätehuollon järjestämiselle, myös alueen jätehuoltoyritysten toiminnalle.

Tämän vuoden alussa kuljetuspäätöksiin liittyviä valituksia ja riitoja on ollut käynnissä ainakin Simossa, Kouvolassa, Imatralla ja Lappeenrannassa.

HAAPAVEDELLÄ RIIDELTY 4 VUOTTA

Pohjoisen Pohjanmaan alueella jätteenkuljetuksista on riideltä jo yli neljä vuotta. Kunnallinen jätehuoltoyritys Vestia Oy on kilpailuttanut alueen jätteenkuljetusurakat keskitetysti, mutta osa alueen kuljetusyrityksistä on yhä sitä mieltä, ettei siirtymistä sopimusperusteisesta kunnan järjestämään jätteenkuljetusjärjestelmään ole tehty asiallisesti.

Viimeisin oikeuspäätös asiaan tuli tammi-kuussa, kun KHO teroitti jättekuljetusten lainmukaisuuden valvonnan kuuluvan kunnan

Elina Saarinen

Nuijan kopautus ei pysäytä kuljetuskiistoja

Jätteenkuljetusjärjestelmän muutokseen liittyy poliittista peliä, uhkakuvia ja oikeusjuttuja. Salossa selvin numeroin tehty päätös sopimusperusteiseen kuljetusjärjestelmään siirtymisestä on nyt hallinto-oikeudessa.

ympäristönsuojeluviranomaiselle, ei ympäristökeskukselle.

Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus kielsi maaliskuussa 2006 muun muassa Haapaveden Jätehuolto Martinmäki Oy:tä ajamasta kotitalousjätteitä sopimusperusteisilla sopimuksilla, koska yritys ei ollut voittanut Vestian kilpailuttamia kuljetusurakoita.

KHO:n mukaan ympäristökeskuksella ei ollut toimivaltaa asettaa yrityksiä ajokieltoon.

EPÄSELVÄ TILANNE

Haapaveden Jätehuolto Martinmäen toimitusjohtaja **Marja Virran** mukaan Haapavedellä on

ollut epäselvyyttä siitä, mikä jätteenkuljetusjärjestelmä alueella on voimassa.

”Yhtiömme on koko jätteenkuljetusjärjestelmää koskevan pitkän riidan ja vallinneen epätietoisuuden aikana pyrkinyt siihen, että epäselvyys pitää poistaa alistamalla jätteenkuljetusjärjestelmäasia normaaliin poliittiseen valmisteluun ja päätöksentekoon. Tähän ei ole kuitenkaan suostuttu, mistä on seurannut pitkäaikainen, kallias ja turhauttava riitely ja taistelu yrityksemme oikeuksien puolesta”, Virta toteaa.

Myös Vestian toimitusjohtaja **Antero Isokoski** on turhautunut tilanteeseen.

”Neljä vuotta tästä on riideltä, ja KHO:n päätös on, että väärä viranomainen teki päätök-

Jätteenkuljetuskysymys saa kuntalaisten tunteet kuumenemaan kylmälläkin kelillä.

sen! Jos kunnilla on vastuu jätehuollosta, pitää kunnilla olla oikeuksiakin. Onhan tämä hullua hommaa, jos ei kukaan pysty tätä valvomaan”, Isokoski sanoo.

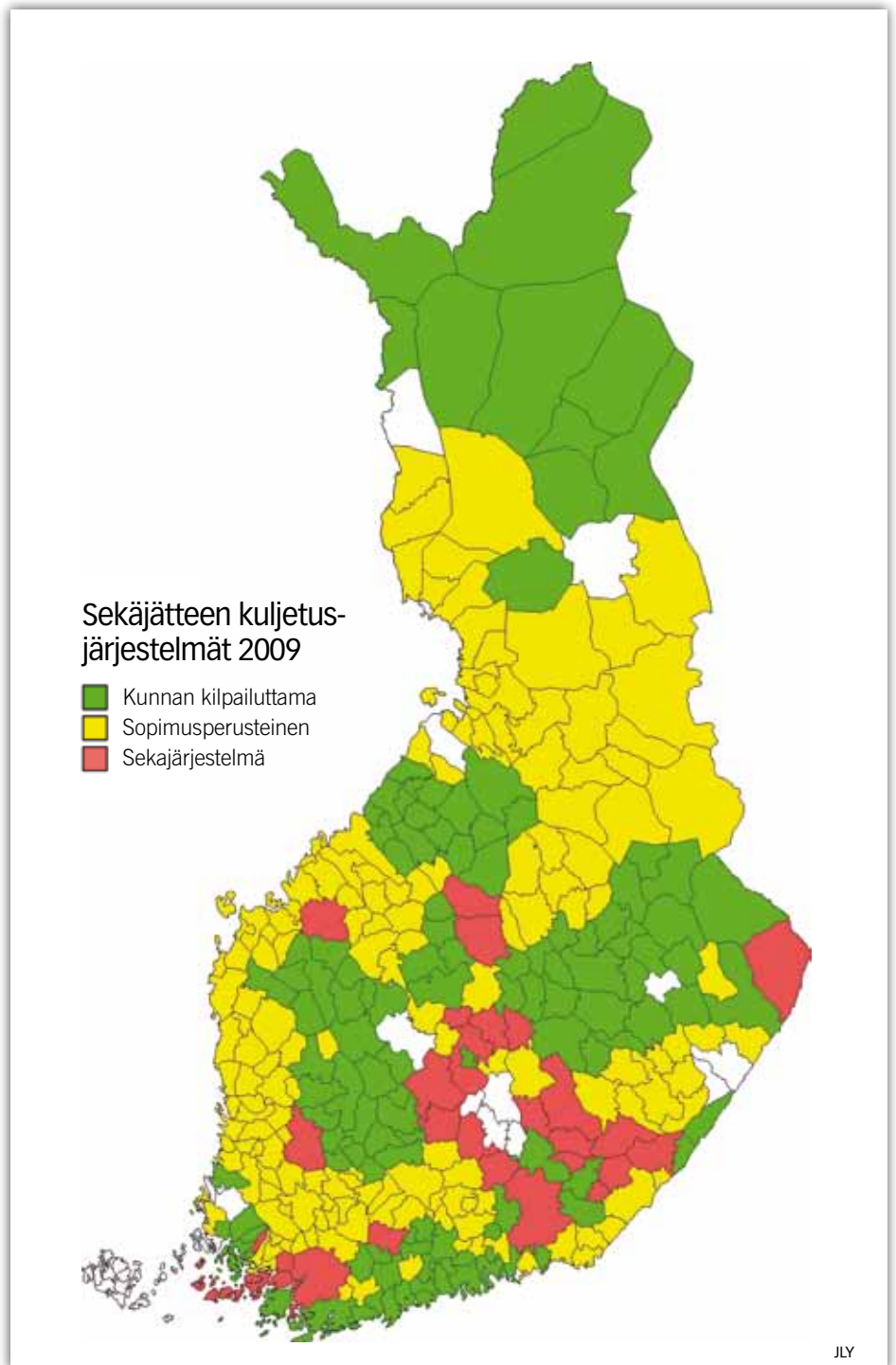
KUKAAN EI SUOSTU KULJETTAMAAN

Saloon kuntaliitoksella muodostettu suurkunta teki viime lokakuussa valtuuston päätöksen ottaa koko kaupungin alueella käyttöön sopimusperusteinen jätteenkuljetus äänin 51–24. Myös entisten Kiskon ja Särkisalon kuntien alueella ryhdyttäisiin sopimusperusteiseen järjestelmään. Aiemmin näissä kunnissa on ollut kunnan järjestämä jätteenkuljetus.

Salo on pinta-alaltaan hyvin laaja, noin 2 100 neliökilometriä. Kaupungissa asuu noin 56 000 asukasta. Matkaa reuna-alueilta keskustaan kertyy viitisenkymmentä kilometriä. Esimerkiksi Petun saarella asuu alle kymmenen vakiuista asukasta.

Kunnallinen jätehuolto-yritys Rouskis Oy on joutunut täydentämään osakaskuntiansa sopimusperusteista jätteenkuljetusta kunnan järjestämällä jätteenkuljetuksella ylläpitämällä sekajätteen aluekeräyspisteitä.

”Aluekeräyspistejärjestelmä perustettiin jo vuosia sitten, kun havaittiin, että sopimusperusteinen järjestelmä ei pysty riittävästi palvelemaan kaikkia asukkaita. On sellaisia asukkaita,

Suomen kunnissa käytössä olevat kuljetusjärjestelmät, tilanne maaliskuussa 2009. Kartta: JLY/Esa Nummela.

jotka eivät saa ketään kuljetusryttäjää hakemaan jätteitään”, Rouskiksen kehityspäällikkö **Jaana Turpeinen** kertoo.

PAIKKAAVAA TARVITAAN

Sekajätteen aluekeräyspisteitä on Salossa noin parikymmentä. Tämän paikkaavan järjestelmän piirissä on Salossa noin 1 500 kiinteistöä.

Vielä lokakuussa näytti siltä, että siirtyminen sopimusperusteiseen järjestelmään merkitsi myös näistä sekajätteen aluekeräyspisteistä luopumista. Salon päättäjät ovat nyt kuitenkin huomanneet paikkaavan järjestelmän merki-

tyksen. Salon kaupunginhallituksen puheenjohtaja **Juhani Nummentalo** kertoo, ettei sekajätteen aluekeräysjärjestelmää lakkautetakaan, vaan se säilyy sopimusperusteisen järjestelmän rinnalla myös tulevaisuudessa.

Rouskiksen Jaana Turpeinen kritisoi kuitenkin kaupungin hintapolitiikkaa. Kaupunki päätti korottaa kaupungin jätetaksaa maksuluokasta riippuen noin 70–190 prosenttia. Rouskiksen kaupungille ehdottamat maksukorotukset olivat huomattavasti pienempiä.

Maksujen korotuksella ohjataan Nummentalon mukaan asukkaita käyttämään pääsääntöisesti sopimusperusteista kuljetusjärjestelmää.

”Toki aluekeräyspisteitäkin saa käyttää, mutta paikkaavan järjestelmän käyttäminen on kalliimpaa”, Nummentalo perustelee.

Turpeisen mukaan paikkaavan keräyksen ”hulvattomasta hinnankorotuksesta” on varmasti seurauksena Nummentalon toiveen mukaisesti se, että osa kiinteistöistä tekee suoran sopimuksen kuljetusyrityksen kanssa.

”Vakavana varjopuolena on se, että kaikilla kiinteistöillä ei todellakaan ole mahdollisuutta saada ketään kuljettajaa hakemaan jätteitään eli ainoa vaihtoehto on maksaa kunnan jätetaksan mukainen hinta”, Turpeinen vastaa.

Eräs sekajätteen aluekeräyspisteiden käyttäjä

Hitaasti kohti kunnan kilpailutusta

■ JLY:n kokoamaan karttaan sivulla 7 on merkitty jätteenkuljetusjärjestelmien tilanne Suomen kunnissa maaliskuussa 2009.

Yksittäisten kuntien kohdalla tilanne on saattanut muuttua tämän jälkeen. Tämän vuoden alussa sopimusperusteiseen järjestelmään on siirtynyt ainakin Toholampi.

Kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen on vuoden 2006 jälkeen vaihtanut 13 kuntaa: Enontekiö, Iitti, Juuka, Kemijärvi, Kittilä, Lemu, Lieksa, Merimasku, Mäntsälä, Sammatti, Savukoski, Vahto ja Velkua.

Järjestelmän muutoksista on viime vuosina taisteltu mutta sopimusperusteinen järjestelmä on säilynyt muun muassa Hämeenlinnassa, Keminmaalla, Lestijärvellä, Porissa, Raahessa, Oulussa, Torniossa ja Turussa.

JLY:n **Esa Nummelan** mukaan Suomessa on ollut vallalla hidas trendi sopimusperusteisesta kunnan kilpailuttamaan järjestelmään.

”Olisi mielenkiintoista tietää, mikä sopimusperusteisilla alueilla on asukkaiden liittymisaste järjestettyyn jätehuoltoon. Esimerkiksi Tervolan kunnassa selvisi, että sopimusperusteiseen jätteenkuljetukseen oli liittynyt vain kolmesataa kunnan 1 500 kiinteöstä”, Nummela pohtii.

Eliina Saarinen

Entisen Jyväskylän maalaiskunnan alueella on vielä hetkisen voimassa sopimusperusteinen jätteenkuljetus. Kuntaliitos Jyväskylään muuttaa kuljetusjärjestelmää täälläkin. Esimerkiksi Palokassa siirrytään todennäköisesti kunnan kilpailutukseen 1.4.2011.

on valtuuston jäsen **Antti Allén**. Hän asuu 50 kilometrin päässä Salon keskustasta ulkoluo-dolla. Naapurustossa on 16 muuta vakituista asukasta. Allén on täysin riippuvainen seka-jätteen aluekeräyspisteestä jätehuoltonsa hoidamisessa.

”Haluaisin tietää, millainen jäteyritys lähtee ajelemaan tänne muutaman jätteenastian takia. Jos meidän pikkutielle tulisi iso jäteauto ajelemaan, niin taitaisi”, Allén toteaa. Hän sanoo, että keräysauton olisi hyvin vaikeaa, ellei täysin mahdollonta, päästä pientä tietä pitkin astioita tyhjentämään.

VALITUKSELLA LISÄAIKAA

Siirtymistä kokonaan sopimusperusteiseen järjestelmään koko Salon alueella ei ole voitu vielä toteuttaa, sillä Allén valitti valtuuston lokakuu-sesta päätöksestä Turun hallinto-oikeuteen.

Allén valitti valtuuston päätöksestä, koska hänen mielestään siitä puuttuivat riittävät perustelut, päätös oli sekava ja koska sen eteen ei ollut tehty riittävästi selvitystyötä. Asiaa valmistelevat virkamiehet esittivät selvitystyönsä pohjalta siirtymistä kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen, mutta valtuusto päätti toisin.

”Olen pallo hukassa, että miten meikäläisen jätehuolto hoidetaan sitten jatkossa, jos tämän päätöksen mukaan mennään. Valitus tuo lisää-kaa kaupungille miettiä asiaa”, Allén perustelee.

Kuten muuallakin, myös Salossa jätteenkuljetusjärjestelmän vaihtamista on edeltänyt

pitkä poliittinen taistelu.

Salon kaupunginvaltuuston puheenjohtaja **Jukka Roos** (sdp) kertoo, että Salossa poliittinen lobbaus siitä, kuka saa kuljettaa jätteet, jätti alleen tärkeämmät kysymykset: kuinka tuotetaisiin mahdollisimman vähän kaatopaikalle päätyvää jätettä, jota ei voi hyötykäyttää.

Roos äänesti itse sopimusperusteista järjestelmää vastaan.

”Kun kunta kilpailuttaa jätteenkuljetukset, päästään tehokkaaseen jätehuoltoon, ei ole vaapaamatkustajia eikä maastoon synny laittomia kaatopaikkoja. Jätehuollon pitäisi olla kaikille kaupunkilaisille samanhintaista ja toimia joka puolella kaupunkia samalla tavalla”, Roos perustelee kantaansa.

Kaupunginhallituksen puheenjohtaja Juha-ni Nummentalo (kok) on sopimusperusteisen kuljetusjärjestelmän kannalla.

”Sopimusperusteinen järjestelmä on ollut käytössä suurimmassa osassa nykyistä Saloa jo aiemmin ja se on toiminut hyvin. Miksi lähteä muuttamaan toimivaa järjestelmää?” hän kysyy.

”Minulla on myös elinkeinopoliittinen näkökulma. On olemassa uhkakuvia, että kunnan kilpailuttamassa järjestelmässä paikalliset yrittäjät eivät enää pärjää kilpailussa. He ovat kuitenkin satsanneet paljon kalustoon ja osaa-miseen. Lisäksi asukkailla on oltava mahdollisuus valita itse”, hän jatkaa.

Valituksen käsittely Turun hallinto-oikeudessa voi viedä pitkään, jopa vuosia. Siihen asti Salossa jätteet kuljetetaan entisellä järjestelyllä.